

بررسی تاثیر سطح سواد والدین بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از نقطه نظر معلمان

۳۲ | صفحه

زهرا علایی فرد کنده^۱ سودا عین الهی رضا بگلو^۲ یوسف اسدی جلودار^۳

تاریخ دریافت: ۱۰ بهمن ماه ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۲۰ فروردین ماه ۱۴۰۳

چکیده

آموزش و پرورش پیشرفت کرده و همه عرصه های هستی را فرا گرفته است. برای بهبود یک کشور، حتی از نظر موقعیت اقتصادی آن، حیاتی بود. مشارکت والدین در آموزش فرزندان این امر را امکان پذیر می کند که مستلزم مداخله سطح سواد آنهاست. رفتار اجتماعی و فشار همسالان والدین کم سواد و پیامدهای آموزشی دانش آموزان می تواند تحت تاثیر مداخلات اجتماعی باشد. این می تواند راه را برای آینده بهتر کودکان هموار کند. علاوه بر این، والدین بی سواد هنگام تلاش برای مشارکت در آموزش فرزندان خود با تعدادی چالش مواجه می شوند. این پژوهش از نوع کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی - همبستگی می باشد. جامعه آماری این پژوهش را معلمان مدارس ابتدایی جعفرآباد و پارس آباد می باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۶۴ نفر تعیین شد. ابزار گردآوری پرسشنامه استاندارد سطح سواد والدین دانش آموز و انگیزه پیشرفت استفاده گردیده است. برای تعیین روایی پرسشنامه ها از روایی صوری و برای بررسی پایایی از آلفای کرونباخ استفاده شد. برای آزمون فرضیه های تحقیق، پس از بررسی نرمال بودن داده ها (آزمون کولموگوروف - اسمیرنوف)، از آزمون تحلیل رگرسیون خطی ساده استفاده شده است. نتایج نشان می دهد که سطح سواد والدین ۵۲ درصد از تغییرات در عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در برمی گیرد. یعنی سطح سواد والدین قادر به پیشی بینی عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از

^۱ گروه آموزش ابتدایی، آموزش پرورش، استان اردبیل، پارس آباد

^۲ گروه آموزش ابتدایی، آموزش پرورش، استان اردبیل، جعفر آباد yaj24@yahoo.com

^۳ گروه آموزش ابتدایی، آموزش پرورش، استان اردبیل، جعفر آباد (نویسنده مسئول)

نقطه نظر معلمان است به عبارت دیگر سطح سواد والدین بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از نقطه نظر معلمان تاثیر دارد.

واژگان کلیدی: سواد والدین، عملکرد و پیشرفت تحصیلی، معلمان، آموزش و پرورش

مقدمه

خانواده نخستین نهاد زندگی اجتماعی کودک است که در شکلگیری عادات و اندیشه های اجتماعی کودک نقش بسیار مهمی دارد. در هر نظام آموزشی، پیشرفت تحصیلی به عنوان مهمترین شاخص توفیق فعالیت های علمی و آموزشی محسوب میشود. بی سوادی در تمام ابعاد زندگی انسان می تواند تاثیر بسزایی داشته باشد. سواد و آگاهی والدین بر میزان پیشرفت تحصیلی فرزندان تاثیر دارد و فرزندان والدین باسواد در امر تحصیل موفق ترند زیرا والدین باسواد از طریق مشارکت در امر تحصیلی نظارت بر انجام تکالیف داشتن نگرش نسبت به تحصیل و اهمیت آن آگاهی از نیازهای دوران کودکی عادت دادن آنان به تمرکز حواس و نظایر آن می توانند موجبات پیشرفت فرزندان خود را فراهم آورند (ثابتی و همکاران، ۱۴۰۲).

بی سوادی در تمام ابعاد زندگی انسان می تواند تاثیر بسزایی داشته باشد، مخصوصاً در بهداشت، رشد اقتصادی، رشد فرهنگی، رشد و تربیت فرزندان، بی نظمی و ناهنجاری کودکان، رشد اشتغال و غیره مطالعات نشان داده است که هرچه آسیب های روانی بیشتر باشد، موقعیت اجتماعی شخص را پایینتر می آورد و عواملی چون فقر، بی کاری، تعداد فرزندان، اعتیاد، طالق و ... که همه موجب پایین آمدن موقعیت اجتماعی و فرهنگی شخص می شود و آشفته گی ها یا آسیب های روانی را به وجود می آورد معمولاً افرادی که در سطح پایین اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زندگی می کنند، سطح تحصیلات کمتری نسبت به افراد همسال خود دارند و میزان تحصیلات در این خانواده ها به شدت افت پیدا می کند. شیوه های انحرافی - ایجاد علایم روانی بیماری - اقدام به خودکشی - بستری شدن - قطع ارتباط با واقعیت، در طبقات پایین اجتماع، بیشتر دیده می شود (پاشا، ۱۳۷۳ به نقل از علی پورو همکاران، ۱۳۹۴)

سطح تحصیلات والدین می تواند بر عملکرد تحصیلی کودکان به طرق مثبت تأثیر بگذارد. ادعا شده است که والدین تحصیل کرده از فرزندان خود حمایت فکری، اقتصادی، روانی و عاطفی می کنند (باکار و همکاران، ۲۰۱۷). در مورد حمایت روانی و عاطفی، سورش^۵ (۲۰۱۲) معتقد است که والدین با تحصیلات

⁴ Bakar

⁵ Suresh

خوب، نگرش ها و رفتارهای یادگیری مثبتی را در فرزندان خود ایجاد می کنند. دانش آموزانی که نگرش مثبتی نسبت به یادگیری دارند، بیشتر تلاش می کنند که منجر به بهبود عملکرد شود. علاوه بر این، سلیمان و همکاران^۶ (۲۰۱۲) نشان دادند که والدین تحصیل کرده نسبت به عملکرد تحصیلی فرزندان خود علاقه و توجه نشان می دهند. علاوه بر این، خان و همکاران^۷ (۲۰۱۵) معتقد بودند که والدین با سطح تحصیلات بالا به فرزندان خود آموزش می دهند. بنابراین، از مطالب فوق می توان دریافت که والدین فرهیخته نه تنها از فرزندان خود حمایت فکری می کنند، بلکه بر آنها نظارت و حمایت معنوی نیز می کنند. مهمتر از آن، کاروناکاران^۸ و همکاران (۲۰۱۹) اظهار داشتند که والدین تحصیل کرده یک محیط روانی- اجتماعی حمایتی، یک محیط فیزیکی مناسب و مشارکت بهتر را فراهم می کنند. نویسندگان افزودند که والدین تحصیل کرده به عنوان الگوهایی برای یادگیری عمل می کنند و منابع آموزشی مورد نیاز را فراهم می کنند، زیرا احتمال بیشتری دارد که شاغل شوند و ارزش آموزش را درک کنند. از این رو، والدین تحصیل کرده، محیط یادگیری مساعدی را فراهم می کنند که یادگیری را تسهیل می کند (۱).

سطح تحصیلات مادر در زمانی که کودک ۸ ساله است می تواند نتایج تحصیلی را در ۱۹ سالگی پیش بینی کند. برخاسته از این یافته ها، اگر والدین می خواهند حمایت تحصیلی کافی ارائه دهند، باید به خوبی آموزش ببینند (دوبو^۹ و همکاران، ۲۰۰۹)

به گفته اپستین^{۱۰} (۱۹۹۵)، والدین به مسئولیت هایی می پردازد که والدین برای ایجاد یک محیط آموزشی حمایتی در خانه دارند. بر اساس این تعهد، والدین باید محیط خانه ای امن و سالم را فراهم کنند، شیوه های فرزندپروری مثبت را اتخاذ کنند و شرایطی را ایجاد کنند که از یادگیری در خانه حمایت کند. اپستاین تصریح می کند که مدارس باید به والدین در مورد چگونگی ایجاد یک محیط حمایتی متمایل به خانه کمک کنند. برای مثال، مدیران مدارس دولتی کنیا می توانند با به کارگیری این مدل، این وظیفه مهم را با برگزاری جلسات و سمینارهای والدین برای آموزش و آموزش والدین در مورد چگونگی ایجاد یک محیط آموزشی مثبت در خانه انجام دهند. با انجام این کار، مدارس به والدین کمک می کنند تا خانواده ای مانند مدرسی ایجاد کنند که در آن اهمیت آموزش تقویت شود (اپستین و همکاران، ۲۰۱۹).

برقراری ارتباط یکی از وظایف اساسی مدرسه در اطلاع رسانی به والدین در مورد پیشرفت فرزندان و برنامه های مدرسه است. تأکید می شود که ارتباط دو طرفه، به عنوان مثال، بین مدرسه و والدین و بین

⁶ Suleman

⁷ Khan

⁸ Karunakaran

⁹ Dubow

¹ Epstein

والدین و مدرسه، برای تقویت مشارکت خانه و مدرسه مهم است. مدارس می توانند از طریق گزارش کارت، خبرنامه، تماس های تلفنی، جلسات والدین با والدین ارتباط برقرار کنند (اپستاین، ۲۰۱۱). مدارس باید فرصت های ارتباط با والدین را از طریق بهره برداری از کانال های ارتباطی مختلف افزایش دهند. به غیر از استفاده از کانال های سنتی ارتباط، مدیران در کنیا می توانند از رسانه های اجتماعی استفاده کنند تا بتوانند صفحات فیس بوک مدرسه ایجاد کنند و گروه های واتس اپ والدین را باز کنند. این می تواند ارتباط بین مدرسه و والدین را تقویت کند. داوطلبان می تواند توسط هرکسی که از اهداف مدرسه، فعالیت های یادگیری دانش آموزان و توسعه مدرسه حمایت می کند، انجام دهد. اپستاین معتقد است که مدارس می توانند از والدین حمایت کنند. از نظر اپستاین، داوطلب شدن لازم نیست در ساعات مدرسه یا در محدوده فیزیکی مدرسه اتفاق بیفتد. او معتقد است که، برای مثال، یک مدرسه می تواند یک مرکز منابع خانوادگی ایجاد کند که می تواند برای کار داوطلبانه، منابع مربوط به کار داوطلبانه، جلسات و هماهنگی داوطلبان مفید باشد (اپستاین، ۲۰۱۱). به این ترتیب، مدارس می توانند مدرسی مانند خانواده تاسیس کنند (اپستاین و همکاران، ۲۰۱۹). مدیران می توانند یک دفتر اختصاص داده شده برای هماهنگی طرح های مدرسه و والدین ایجاد کنند. مقاله حاضر با هدف بررسی تاثیر سطح سواد والدین بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از نقطه نظر معلمان انجام گرفته است.

روش تحقیق

این پژوهش از نوع کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی- همبستگی می باشد. جامعه آماری این پژوهش ۲۸۱ نفر از معلمان مدارس ابتدایی جعفرآباد و پارس آباد اردبیل می باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۶۴ نفر تعیین شد. ابزار گردآوری پرسشنامه سطح سواد والدین دانش آموز (فرم معلم) با ۲۰ گویه و برای اندازه گیری انگیزه پیشرفت از آزمون پرسشنامه استاندارد هرمنس (۱۹۷۰) با ۲۱ گویه استفاده گردیده است. برای تعیین روایی پرسشنامه ها از روایی صوری و برای بررسی پایایی از آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج در جدول ۱ نشان داده شده است که نشان دهنده پایایی قابل قبول پرسشنامه است.

متغیر	آلفای کرونباخ
سطح سواد والدین دانش آموز	۰/۷۷
انگیزه پیشرفت	۰/۷۶

برای آزمون فرضیه های تحقیق، پس از بررسی نرمال بودن داده ها (آزمون کولموگروف- اسمیرنوف)، از آزمون تحلیل رگرسیون خطی ساده استفاده و برای تجزیه و تحلیل فرضیه های تحقیق از افزار SPSS استفاده شده است.

یافته ها تحقیق

سنتجش نرمال بودن برازش داده های تحقیق از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شده است. نتایج آزمون در جدول (۲) آورده شده است.

جدول ۲- نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف

شاخص آماری	سطح سواد والدین	انگیزه پیشرفت
Z	۰/۶۵۵	۰/۹۶۵
Sig	۰/۲۵۴	۰/۲۵۲

بر اساس یافته های جدول (۲) از آنجایی که مقدار معنی داری برای هر دو متغیر بیشتر از ۰/۰۵ می باشد. می توان ادعا کرد که توزیع داده های جمع آوری شده نرمال بوده و در تجزیه و تحلیل فرضیه های تحقیق از آزمون های پارامتریک رگرسیون خطی استفاده می شود. از آنجایی که توزیع داده ها بر اساس آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نرمال می باشد (جدول، ۲) از رگرسیون خطی برای تجزیه و تحلیل فرضیه های تحقیق استفاده گردیده است. آزمون فرضیه اول: سطح سواد والدین بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از نقطه نظر معلمان تاثیر دارد.

برای تجزیه و تحلیل فرضیه اصلی تحقیق از دو فرضیه آماری به شرح زیر ارایه می گردد:

فرض محقق: سطح سواد والدین بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از نقطه نظر معلمان تاثیر دارد.

فرض صفر: سطح سواد والدین بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از نقطه نظر معلمان تاثیر ندارد.

در فرضیه اول متغیر عملکرد و پیشرفت تحصیلی به عنوان متغیر وابسته و سطح سواد والدین به عنوان متغیر مستقل می باشند و اگر ضریب متغیر مستقل معنی دار باشد نتیجه گیری می شود که آن متغیر مستقل تاثیر معنی داری بر متغیر وابسته دارد و یعنی سطح سواد والدین قادر به پیش بینی عملکرد و پیشرفت تحصیلی می باشند. یکی دیگر از فرض های رگرسیون خطی استقلال خطاها یا ناهمبسته

بودن خطاها از یکدیگر می باشد که به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر از آزمون دوربین-واتسون مورد استفاده قرار می گیرد. آماره دوربین واتسون برای مدل رگرسیونی برابر $1/92$ می باشد. که نتیجه می شود این مقدار در بازه در بازه $1/5$ تا $2/5$ قرار می گیرد. بنابراین می توان گفت که فرض استقلال خطاها در مدل رگرسیونی رد نمی گردد و ناهمبسته بودن خطاها نیز برقرار است و مقدار ضریب تعیین نشان می دهد که حدود 64 درصد از تغییرات عملکرد و پیشرفت تحصیلی توسط سطح سواد والدین توجیه می شود.

جدول ۳: نتایج رگرسیون خطی فرضیه اصلی

متغیرها پیشین	دوربین واتسون	R	ضریب تعیین	F	معنی داری F	T	معنی داری T
مقدار ثابت	$1/92$	$0/68$	$0/52$	$178/425$	$0/000$	$6/47$	$0/000$
عملکرد و پیشرفت تحصیلی						$12/46$	$0/000$

بر اساس جدول (۳) آزمون F فیشر ($178/425$) و سطح معنی داری ($0/000$) بدست آمده برای آن مربوط به آزمون قطعیت وجود رابطه خطی بین سطح سواد والدین و عملکرد و پیشرفت تحصیلی می باشد و با توجه به اینکه سطح معنی داری این آزمون نیز کمتر از $0/05$ است، لذا می توان گفت: که رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته وجود دارد و کل مدل رگرسیونی معنی دار است.

همچنین با توجه به مقدار تی (t) مقدار ثابت $6/47$ با سطح معنی داری $0/000$ و مقدار تی (t) سطح سواد والدین $12/46$ با سطح معنی داری $0/000$ می باشد. نتایج نشان می دهد که سطح معنی داری بدست آمده از رگرسیون خطی $0/000$ و کمتر از $0/05$ است. لذا؛ نتیجه گرفته می شود که سطح سواد والدین 52 درصد از تغییرات در عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در برمی گیرد. بنابراین با توجه به مطالب گفته شده؛ می توان گفت: « سطح سواد والدین قادر به پیشی بینی عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از نقطه نظر معلمان است.» با اطمینان 99 درصد مورد تایید قرار می گیرد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

نتایج نشان می دهد که سطح سواد والدین 52 درصد از تغییرات در عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در برمی گیرد. یعنی سطح سواد والدین قادر به پیشی بینی عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش

آموزان از نقطه نظر معلمان است به عبارت دیگر سطح سواد والدین بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان از نقطه نظر معلمان تاثیر دارد.

یافته های این تحقیق با یافته های علی پور و همکاران (۱۳۹۴) که بیان کرده سواد والدین در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه دوم دبیرستان های نوبت دوم شهرستان شادگان تاثیر دارد، مطابقت دارد . با این حال، نتایج با مطالعه هکوسکی و نگنو^۱ (۲۰۱۵) مطابقت ندارد که نشان داد پیشرفت تحصیلی والدین تاثیر قابل توجهی بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان ندارد. نتایج بیشتر با مطالعه انجام شده توسط کوریر و وامبوگو^۲ (۲۰۱۸) که نشان داد سطح تحصیلات والدین تاثیر معنی داری بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان ندارد، ناسازگار است.

این مطالعه پیشنهاد می کند که وزارت آموزش و پرورش مراکز آموزش نهضت سواد آموزی را به معنای واقعی در سراسر مناطق آموزشی ایجاد کند تا والدین بتوانند ثبت نام کنند و سطح تحصیلات خود را بهبود بخشند. وزارت همچنین می تواند در مورد چگونگی کمک والدین به کودکان مدرسه ای خود آگاهی ایجاد کند. مدارس همچنین باید جلسات والدین را برگزار کنند و آنها را در مورد نقش هایی که باید ایفا کنند برای تسهیل یادگیری فرزندان آموزش دهند.

منابع

علی پور، لیلا، شویچی، جعفر، و کوتی، فروزان. (۱۳۹۴). بررسی میزان تاثیر سواد والدین در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه دوم دبیرستان های نوبت دوم شهرستان شادگان در سال ۱۳۹۴. کنفرانس ملی روانشناسی و علوم تربیتی.

ثابتی، مریم و بحرینی فرد، ملیکا و رجبی، ستاره و طاهری اندانی، مهسا، ۱۴۰۲، بررسی تاثیر سطح سواد والدین بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان، سومین همایش بین المللی علوم تربیتی، مشاوره، روانشناسی و علوم اجتماعی، همدان.

Bakar, N. A., Mamat, I. & Mudassir, I. (2017). Influence of parental education on academic performance of secondary school students in Kuala Terengganu. International Journal of

Academic Research in Business and Social Sciences, 7(8), 296-304.

Epstein, J. L. (1995). School-family-community partnerships: Caring for the children we share. Phi Delta Kappan, 76, 701-712.

Epstein, J. L. (2011). School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools (2nd edn.). Philadelphia, Westview Press.

Epstein, J. L., et al. (2019). School, family, and community partnerships: Your handbook for action. (4th Edn). Thousand Oaks, CA: Corwin Press

Khan, R. M. A., Iqbal, N. & Tasneem, S. (2015). The influence of parents' education level on secondary school students' academic achievement in District Rajanpur. Journal of education and Practice, 6(160, 76-79.

Suleman, Q., Hussain, I., Khan & Nisa, Z. (2012). Effects of socioeconomic status on the academic achievement of secondary school students in Karak Diostrict, Pakistan, International Journal of Human Resource Studies, 2(4), 14-31.

Suresh, K. N. V (2012). Parental involvement at home: Analyzing the influence of parents' socioeconomic status. Studies in Sociology of Science, 3(1), 1-6.

Dubow, E. F., Boxer, P. & Huesmann, L. R. (2009). Long-term effects of parents' education on children's educational and occupational success. Merrill-Palmer Quarterly, 55(3), 224-249.